

**DR ALEKSANDRA
AULEYTNER**

radca prawny,
Szef Praktyki Własności Intelktualnej
Kancelaria Domański Zakrzewski
i Palinka sp.k.

DR MARCIN JAN STĘPIEŃ

Associate w Praktyce Własności
Intelktualnej
Kancelaria Domański Zakrzewski
i Palinka sp.k.

Nowe technologie i aplikacje mobilne w walce z COVID-19 – aspekty prawne

Rozprzestrzenianie się epidemii koronawirusa nie ustało, a zagrożenia związane z tą chorobą nadal stanowią jeden z głównych problemów państw i ich obywateli. Niemal cały świat, w tym Europa i Polska, zastanawia się nad konsekwencjami gospodarczymi i społecznymi tej choroby. Wszyscy starają się przygotować na dalszy rozwój wypadków, szukając środków do powstrzymania epidemii. Ważny oręż człowieka w walce z COVID-19 od początku pandemii stanowią nowe technologie. Tej kwestii sporo uwagi poświęciła Komisja Europejska w swoim Zaleceniu z dnia 8 kwietnia 2020 r.

Nowe technologie z założenia mają służyć człowiekowi. W ostatnim czasie, w związku z zagrożeniem wywołanym koronawirusem, dostrzega się w nich instrument pomocny w walce z epidemią czy też szerzej – w tworzeniu nowej organizacji pracy w rzeczywistości postcovidowej. Odpowiednie urządzenia pozwalają na analizę stanu zdrowia człowieka. Stosowane komunikatory mogą uprzednio powiadamiać o zagrożeniu i umożliwiać mikrolokalizację miejsca, w których znajdują się osoby chore lub mające objawy choroby. Mogą też pozwalać na weryfikację, czy w miejscu pracy pracownicy zachowują między sobą bezpieczne odstępstwa albo dezynfekują ręce. Jednocześnie stosowanie takich technologii może wiązać się ze znaczną ingerencją w życie człowieka, oddziaływaniem na sferę jego prywatności czy wykorzystywaniem jego danych osobowych. Tym samym eksploatacja powyższych technologii powinna mieć charakter wyważony. Musi bowiem następować z poszanowaniem praw i wolności człowieka.

W pierwszej kolejności należy mieć na względzie prawo człowieka do prywatności czy ochrony danych osobowych. Są to prawa o znaczeniu fundamentalnym dla funkcjonowania człowieka w państwie demokratycznym. Taki ich charakter ugruntowany jest zarówno w prawie polskim, jak i w prawie Unii Europejskiej (jako tzw. podstawowe prawa i wolności).

Dostrzegając z jednej strony znaczenie technologii i danych dla walki z koronawirusem, z drugiej strony zaś potrzebę poszanowania podstawowych praw i wolności obywateli UE, Komisja Europejska opowiada się za wypracowaniem wspólnego podejścia państw członkowskich UE. Efektem jej działań jest m.in. Zalecenie 2020/518 z dnia 8 kwietnia 2020 r. w sprawie wspólnego unijnego zestawu instrumentów ułatwiającego wykorzystanie technologii i danych w celu zwalczania kryzysu wywołanego przez COVID-19 i wyjścia z niego, w szczególności w odniesieniu do aplikacji mobilnych i wykorzystywania zanonimizowanych danych dotyczących mobilności (dalej jako „Zalecenie”).

Jak technologie mogą pomóc w walce z COVID-19?

W motywach Zalecenia KE wskazuje się m.in., że kryzys wywołany koronawirusem wymaga współpracy państw członkowskich oraz instytucji i organów Unii Europejskiej. Mając na względzie popularność wśród Europejczyków urządzeń mobilnych i technologii wykorzystujących dane cyfrowe, mogą one odegrać istotną rolę w walce COVID-19 i być eksploatowane również w tym celu. Z myślą o zapobieżeniu dalszemu rozprzestrzenianiu się epidemii koronawirusa lub pojawieniu się jej nowych ognisk technologie mogą być wykorzystywane do informowania społeczeństwa o zagrożeniu, jak również informowania organów krajowych (w szczególności organów do spraw zdrowia) o zasięgu oddziaływania koronawirusa oraz monitorowania jego oddziaływania w skali krajowej, a nawet unijnej.

Odpowiednie aplikacje mobilne mogą służyć działaniom prewencyjnym, takim jak informowaniu obywateli państw członkowskich o zagrożeniu, w tym ostrzeganiu osób znajdujących się w bliskim kontakcie z osobą zakażoną lub mającą objawy choroby. Pozwala to jednocześnie na przerywanie łańcuchów zakażeń koronawirusem czy przeciwdziałanie ponownemu ich występowaniu. Aplikacje mobilne mogą służyć informowaniu obywateli oraz doradzaniu im w zakresie uzyskania stosownej opieki medycznej. Takie aplikacje mogą ponadto służyć działaniom następczym wobec osób, u których już zdiagnozowano koronawirusa, jak monitorowanie i egzekwowanie kwarantanny przez te osoby czy nawet analizowanie ich stanu zdrowia w okresie kwarantanny.

Technologie w walce z COVID-19 a ochrona praw obywateli

Jakkolwiek skuteczność opisywanych technologii zależy od wielu czynników, to powinny one w pełni odpowiadać standardom i przepisom prawa. Dzięki temu będą bezpieczne, będą zapewniały należyte wykorzystywanie informacji przez nie gromadzonych, a także budowały zaufanie do korzystania z takich technologii.

NIEKTÓRE Z APLIKACJI MOBILNYCH MOGĄ BYĆ UZNANE NA GRUNCIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW ZA WYROBY MEDYCZNE. W SZCZEGÓLNOŚCI WTEDY, GDY PRODUCENT APLIKACJI MOBILNEJ PRZEWIDUJE JEJ ZASTOSOWANIE NP. DO CELÓW DIAGNOZY, LECZENIA LUB ŁAGODZENIA PRZEBIEGU CHOROBY.

Z uwagi na powyższe, w Zaleceniu KE wskazuje się, że poszanowanie praw podstawowych powinno uwzględniać ograniczone przetwarzanie danych osobowych. Mianowicie powinno ono służyć jedynie do celów walki z koronawirusem, tak aby wykluczyć wykorzystywanie takich danych do innych celów, w tym komercyjnych czy polegających na niejawnym nadzorze obywateli. Ponadto powinien być zapewniony regularny przegląd zasadności przetwarzania danych osobowych dla celów walki z COVID-19.

W przypadku korzystania z takich technologii bardzo istotne jest w szczególności przestrzeganie obowiązujących przepisów RODO i ściśle ograniczenie przetwarzania danych osobowych jedynie do celów walki z koronawirusem, przy zapewnieniu, że dane te nie będą wykorzystywane do żadnych innych celów. Ponadto należy dokonywać regularnych kontroli, czy dalsze przetwarzanie danych osobowych do celów walki z koronawirusem jest rzeczywiście konieczne.

Dane powinny być udostępniane na rzecz odpowiednich organów publicznych lub instytucji badawczych kompetentnych w kwestiach epidemiologicznych czy spraw zdrowia publicznego. Wykorzystywane dane mają służyć przewidywaniu rozwoju epidemii koronawirusa. Ponadto mają być pomocne w analizowaniu skuteczności procesu podejmowania przez organy krajowe decyzji odnośnie do środków służących ograniczeniu kontaktu z osobami zakażonymi, w tym ograniczeniu kontaktów personalnych i izolacji. Konieczne jest także przyjęcie środków służących temu, aby w sytuacji, gdy przetwarzanie danych

nie jest już ściśle niezbędne do walki z koronawirusem następowało definitywne zakończenie ich przetwarzania.

Postanowienia Zalecenia KE wskazują m.in., aby wykorzystywane technologie, w tym przede wszystkim aplikacje mobilne, były zgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej. Niektóre z aplikacji mobilnych mogą być uznane na gruncie obowiązujących przepisów za wyroby medyczne. W szczególności wtedy, gdy producent aplikacji mobilnej przewiduje jej zastosowanie np. do celów diagnozy, leczenia lub łagodzenia przebiegu choroby. Ponadto udostępnianie aplikacji powinny spełniać wymagania dostępności, w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami.

Zasady korzystania z aplikacji mobilnych

Komisja Europejska nakreśla w Zaleceniu kilka podstawowych zasad, których przestrzeganie jest niezbędne do prawidłowego korzystania z aplikacji mobilnych w świetle obowiązujących przepisów. Zasady te w szczególności stosuje się do korzystania z mobilnych aplikacji służących ostrzeganiu i prewencji w zakresie COVID-19. Tymi zasadami są:

- 1) wbudowanie zabezpieczeń zapewniających poszanowanie praw podstawowych i zapobieganie stygmatyzacji,
- 2) preferowanie najmniej inwazyjnych środków, a także wykorzystywanie w miarę możliwości zanonimizowanych i zagregowanych danych,
- 3) istnienie wymogów technicznych dotyczących odpowiednich technologii (np. Bluetooth o niskim zużyciu energii) służących ustaleniu bliskości urządzenia, szyfrowania, ochrony

danych, przechowywania danych na urządzeniu przenośnym, możliwości dostępu organów ds. zdrowia oraz przechowywania danych,

- 4) istnienie skutecznych wymogów w zakresie cyberbezpieczeństwa w celu ochrony dostępności, autentyczności, integralności i poufności danych,
- 5) wygaśnięcie zastosowanych środków i usunięcie danych osobowych uzyskanych za pomocą tych środków najpóźniej w momencie, w którym ogłoszone zostanie opóźnienie pandemii,
- 6) wysyłanie danych dotyczących bliskości fizycznej w przypadku potwierdzonego zakażenia i stosowanie odpowiednich metod ostrzegania osób, które pozostawały w bliskim kontakcie z osobą zakażoną – która pozostaje anonimowa,
- 7) istnienie wymogów przejrzystości dotyczących ustawień prywatności w celu zapewnienia zaufania do aplikacji.

■ KOMISJA EUROPEJSKA NAKREŚLA W ZALECENIU KILKA PODSTAWOWYCH ZASAD, KTÓRYCH PRZESTRZEGANIE JEST NIEZBĘDNE DO PRAWIDŁOWEGO KORZYSTANIA Z APLIKACJI MOBILNYCH W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW.

Podjęcie na przyszłość

Kryzys spowodowany pandemią COVID-19 miał konsekwencje na wielu płaszczyznach – w sektorze zdrowia, gospodarki, rynku pracy, edukacji, sposobie myślenia o technologiach czy podejściu do nowych regulacji prawnych z tym związanych. Nowe technologie były i są ważne w walce z kryzysem wywołanym przez COVID-19. Mimo iż wydaje się, że istniejące rozwiązania prawne dobrze sprawdziły się w czasie pandemii, przyjęte w czasie jej trwania dokumenty – jak Zalecenie – są przyczynkiem do dyskusji na temat dal-

szego rozwoju przepisów w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych technologii. ■

dr Aleksandra Auleytner
dr Marcin Jan Stępień

Akt prawny: Zalecenie Komisji UE 2020/518 z dnia 8 kwietnia 2020 r. w sprawie wspólnego unijnego zestawu instrumentów ułatwiającego wykorzystanie technologii i danych w celu zwalczania kryzysu wywołanego przez COVID-19 i wyjścia z niego, w szczególności w odniesieniu do aplikacji mobilnych i wykorzystywania zanonimizowanych danych dotyczących mobilności (Dz. U. UE. L. z 2020 r. Nr 114, str. 7).